

ZAPISNIK OPĆINE OSIJEK — TVRĐA od 1745. do 1770. godine. Priredio S. Sršan, Osijek 1987.

Nastavljajući svijetle tradicije svoje ustanove kolektiv Historijskog arhiva u Osijeku, u godini 40. obljetnice svog postojanja i djelovanja, objavio je 6. knjigu serije »Građe za historiju Osijeka i Slavonije«, pod naslovom: »Zapisnik općine Osijek-Tvrđa od 1745. do 1770. godine.« Knjigu je za tisak priredio dr. Stjepan Sršan uz stručnu pomoć nekolicine članova kolektiva i bivšeg direktora Arhiva, prof. Ive Mažurana. Treba reći da je 1965. god. izišao prvi svezak knjige iz serije »Građa za historiju Osijeka i Slavonije« pod naslovom: »Najstariji zapisnik općine Osijek-Tvrđa od 1705. do 1746. godine« a priredio ga je prof. Ive Mažuran. Nakon više od 20 godina objavljena je napokon druga knjiga. Poznavajući ogromnu vrijednost zapisnika sjednica za povijest određenog kraja možemo ustvrditi da su objavljivanjem ove knjige osvijetljeni mnogi aspekti povijesti Osijeka za navedeno razdoblje.

Nakon uvodne Riječi glavnog urednika dr. Sršan u predgovoru (IX—XXVI) daje opis same knjige i kratku sadržajnu fizionomiju zapisnika, visoko ocjenjujući vrijednost istih za povijest Osijeka i Slavonije, naglašavajući da su sačuvani izvori za povijest Osijeka i Slavonije malobrojni. Iz predgovora saznajemo da je vrlo vrijedna arhivska građa, nastala nakon 1687. godine (protjerivanje Turaka) pa do 1809. godine kada je Osijek postao slobodan kraljevski grad, gotovo u cijelosti uništena. Osim navedenih podataka priređivač nam u predgovoru iznosi i brojne vrlo korisne osnovne podatke o gradu Osijeku u doba nastajanja navedenih zapisnika. Osim toga navodi i podatke o broju stanovnika iz kojih je vidljivo da je Osijek u 18. st. imao više stanovnika nego npr. Zagreb ili Rijeka. Zanimljiva je i statistika o ekonomskoj snazi Osijeka, čiji su se stanovnici bavili dijelom poljoprivredom, a dijelom obrtom i trgovinom. Priređivač govori i o prosvjeti, o vjerskom životu itd.

Dr-u Stjepanu Sršanu treba odati veliko priznanje na zaista ogromnom trudu što ga je uložio u pripremanju zapisnika za tisak. Zapisnici su, naime, pisani njemačkom kurzivnom goticom karakterističnom za 18. st. i to na 924 str. formata A 4 s velikim brojem kratica, što je uobičajeno za to doba i za tu vrstu građe. Činjenica je pred kojom ne treba zatvarati oči da danas sve manje ljudi, pa i izvrsnih poznavalaca njemačkog jezika, s lakom čita goticu te velika zasluga pripada priređivaču što je ovaj vrijedan povijesni izvor približio novim generacijama istraživača pa i relativno široj čitalačkoj publici. Arhivska građa, kao što lijepo reče u »Riječi glavnog urednika« mr. Ante Vukadin, »kao i svaka druga neprocjenjiva kulturna vrijednost, ... objavljivanjem ništa ne gubi od svoje originalnosti i autentičnosti, a pritom stalno obogaćuje svoga korisnika.«

Sami zapisnici tiskani su na str. 5—388. Veliku vrijednost i neophodnu pomoć pri konzultiranju zapisnika predstavljaju dva kazala: Kazalo osoba i mjesta (str. 391—402) te kazalo stvari i zanimanja (str. 403—411). Navodimo samo nekoliko mjesta koja se spominju u kazalu osoba i mjesta: Aljmaš, Banovci kod Vinkovaca, Bač, Beč, Bisticza (u Češkoj), Železno (Eisenstadt u Austriji), Gratz, Győr (u Mađarskoj), Ilok, Klein Mariazel (u Štajerskoj), Maribor, Rechnitz (u Austriji), Vukovar, Zagreb itd. Od država i pokrajina spominju se npr. Austrija, Mađarska, Bavarska, Štajerska, Švapska i dr. I ovako kratka »šetnja« kroz ovo kazalo upozorava nas da ovi

zapisnici nemaju samo lokalnu ili regionalnu vrijednost. Ništa manje o tome ne bi govorilo ni nabranje ljudi koji se u zapisnicima spominju. Ako nam se čini da to smijemo zaobići u ovako kratkom prikazu, mislimo da radi ilustracije treba barem malo dotaknuti sadržaj kazala stvari i zanimanja. Evo nekoliko natuknica: advokat, apoteka, apotekar, babica, bataljon, biskup, bolnica, gradska, carina, ceh (bačvarski, kolarski, kovački, mesarski, stolarski, trgovački...), čedomorstvo, čin vojske (general, potpukovnik, zastavnik...), desetina, gimnazija, groblje, groznica, ilirski, komora, liječnik, lijek, obrt (sa gotovo 50 natuknica), pisar, poštar, pravoslavci, sajam, sud, sudac, učitelj, urbar itd. itd. Natuknice nam govore same po sebi.

Važan je i popis najčešćih kratica (XXVI i XXVII). Nije na odmet spomenuti da je knjiga prije objavljivanja prošla recenziju dvojice eminentnih stručnjaka, prof. dr-a Josipa Adamčeka i prof. Ive Mažurana.

Možda bi se zamjerka mogla izreći uz posljednju informaciju u ovoj knjizi, a ta je, da je knjiga tiskana u svega 500 primjeraka. Naime, s obzirom na vrijednost ovog povijesnog izvora za očekivati je da će knjiga izazvati veće zanimanje ne samo u nas nego i u susjednoj Austriji i Mađarskoj.

Smatramo da će ovaj rad, izvrsno poslužiti ne samo u pitanjima povijesti Osijek, a i šire, već i stručnjacima različitih profila: arhitektima, pravnicima, poljoprivrednim stručnjacima, lingvistima (priređivač, naime, daje i vrlo stručnu analizu jezičnih i pravopisnih karakteristika) itd. te iskreno želimo da društvena zajednica poslušaj riječ glavnog urednika, sadašnjeg direktora ove vrijedne arhivske ustanove, mr-a Ante Vukadina, te da osiguravanjem sredstava pomogne izdavačku djelatnost Historijskog arhiva u Osijeku. Ne treba sumnjati da će u tom slučaju ovaj Arhiv ispuniti svoje obećanje dano u »Riječi glavnog urednika« na početku ove knjige: »Predajući javnosti na korištenje ovu knjigu, najavljujemo da nam je želja svake godine prirediti po jednu knjigu vrijedne arhivske građe.« Historijski arhiv u Osijeku ima za to predispozicije: odličnu ekipu stručnjaka, entuzijizam i radni elan.

Poželimo mu da rezultati u 5. deseljeću njegova postojanja i u svim daljnjim desetljećima budu još veći i opipljiviji. (JAKOV JELINCIC)

OSAMNAESTI BUZETSKI DANI O »IZVORIMA ZA POVIJEST BUZEŠĆINE« (1987). Društvo arhivskih radnika Zajednice općina Rijeka, Katedra Čakavskog sabora i OK SSRNH Buzet, u suradnji s Arhivom Hrvatske i još sedam institucija iz Rovinja, Pazina, Rijeke, Pule i Buzeta, u sklopu 18. znanstvenog skupa »Buzetski dani 87« 2. i 3. rujna 1987. god. priredili su simpozij s temom o izvorima za povijest Buzešćine. Taj sjeverni dio Istre poznat je kao kraj gdje su vrlo živi tragovi temelja glagoljske kulture, kao područje u kojemu su bili i centri NOR-a i socijalističke revolucije. U vezi s time neobično su značajni izvori — i oni kameni i oni arhivski. U seriji sličnih skupova (Poreč, Umag, Opatija, Crikvenica, itd.) Društvo arhivskih radnika sa svojim suorganizatorima uspjelo je okupiti 19 znanstvenih i stručnih radnika i na jednom mjestu obraditi osnovnu temu skupa, a bez toga se ne može zamisliti početak niti jednog istraživanja. Tako je bilo riječi o građi o Buzetu i buzetskom kraju koja je pohranjena u Arhivu Hrvatske i Arhivu Instituta za historiju radničkog pokreta Hrvatske, o